

RAHANDUSMINISTEERIUM

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 seirekomisjoni koosolek 12.06.2019

PROTOKOLL

TALLINN

Juhatas: Kaie Koskaru-Nelk, Rahandusministeeriumi eelarvepoliitika asekanstler, seirekomisjoni esimees

Protokollis: Anu Altermann, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna peaspetsialist, seirekomisjoni sekretariaat

Võtsid osa (seirekomisjoni põhiliikmed)

1. Alari Rammo, Vabaühenduste Liidu huvikaitseeksper
2. Eduard Odinets, Kultuuriministeeriumi finantsosakonna välisvahendite juht
3. Iivi Luik, Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliidu president, esindab Eesti Ametiühingute Keskliitu
4. Indrek Reimand, Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse, teaduse ja keelepoliitika asekanstler
5. Jan Trei, Eesti Linnade ja Valdade Liidu asedirektor
6. Juhan Telgmaa, Eesti Looduskaitse Seltsi nõunik
7. Karin Reiska, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik, seirekomisjoni aseesimees
8. Kaupo Reede, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna juhataja
9. Kristjan Sahtel, Haridus- ja Teadusministeeriumi rahandusosakonna asejuhataja
10. Marina Kaas, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni asepresident
11. Martin Karro, Riigi Tugiteenuste Keskuse peadirektori asetäitja
12. Meelis Joost, Eesti Puuetega Inimeste Koja peaspetsialist välissuhete valdkonnas
13. Ott Maaten, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, esindab Rektorite Nõukogu
14. Piret Hartman, Kultuuriministeeriumi kultuurilise mitmekesisuse asekanstler
15. Piret Lilleväli, Siseministeeriumi varade, planeerimise ja tehnoloogia asekanstler
16. Urmas Kõlli, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu juhatuse liige

Võtsid osa (seirekomisjoni asendusliikmed)

1. Anni Lehari, Riigikantselei strateegiabüroo konsultant

2. Kaire Ööbik, Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna regionaalpoliitika talituse juhataja
3. Kristiina Hunt, Sotsiaalministeeriumi nutika arengu toetamise osakonna juhataja
4. Laura Remmelgas, Eesti Keskkonnaühenduste Koja keskkonnaekspert
5. Liivi Pehk, Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide võrdõiguslikkuse kompetentsikeskuse juht, Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku büroo
6. Marko Meriloo, Siseministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik
7. Miia Mänd, Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi riigi infosüsteemide osakonna juhataja
8. Olavi Petron, Maaeluministeeriumi maaelupoliitika ja analüüsi osakonna juhataja

Võtsid osa (volitatud asendaja)

1. Andrus Pirso, Keskkonnaministeeriumi eelarve ja strateegiaosakonna nõunik

Võtsid osa (seirekomisjoni asendusliikmed, kes ei hääletanud)

1. Aleksandr Aidarov, Kultuuriministeeriumi kultuurilise mitmekesisuse osakonna nõunik
2. Ave Osman, Siseministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik
3. Inge Oopkaup, Haridus- ja Teadusministeeriumi rahandusosakonna välisvahendite juht
4. Kairi Nisamedtinov, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik
5. Katrin Pihor, Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusosakonna juhataja
6. Ott Kasuri, Eesti Linnade ja Valdade Liidu arendusjuht
7. Ülle-Triin Enden, Riigi Tugiteenuste Keskuse toetuste arendamise osakonna juhataja asetäitja

Võtsid osa (Euroopa Komisjon):

1. Angela Martinez Sarasola, Euroopa Komisjon, DG REGIO
2. Muriel Guin, Euroopa Komisjon, DG EMPL
3. Renaldo Mändmets, Euroopa Komisjon, DG REGIO
4. Heli Kask, Euroopa Komisjon, DG REGIO
5. Riin Saluveer, Euroopa Komisjon, DG EMPL
6. Triin Pakkonen, Euroopa Komisjon, DG EMPL

Võtsid osa (vaatlejad)

1. Annelii Ausmees, SA Kredex Euroopa Liidu vahendite projektijuht
2. Anu Altermann, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna peaspetsialist
3. Arne Kailas, Sotsiaalministeeriumi tööhõive osakonna töövõimepoliitika juht
4. Brit Kerbo, Riigi Tugiteenuste Keskuse kommunikatsioonispetsialist
5. Dirgis Kaarlõp, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik
6. Garri Raagmaa, Tartu Ülikooli Pärnu kolledži direktor
7. Henrik Kutberg, Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi välisvahendite osakonna struktuurivahendite seire spetsialist
8. Jako Reinaste, Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika osakonna nõunik
9. Kaire Kasearu, Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi riigi infosüsteemide osakonna nõunik
10. Kaisa Kallas, Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakonna nõunik
11. Karin Viikmaa, Riigi Tugiteenuste Keskuse toetuste maksete osakonna juhataja
12. Katre Eljas-Taal, Technopolis Group Baltics, managing partner
13. Kaur Siruli, Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakonna juhataja

14. Kristel Ilumäe, Riigi Tugiteenuste Keskuse toetuste arendamise osakonna nõunik
15. Maari Helilaid, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna juhataja asetäitja
16. Marek Atonen, Riigi Tugiteenuste Keskus toetuste rakendamise osakonna sotsiaalse taristu, finantsinstrumentide ja haldusvõimekuse arendamise talituse juhataja
17. Margit Aus, Riigi Tugiteenuste Keskuse toetuste arendamise osakonna nõunik
18. Marilin Sternhof, Sotsiaalministeeriumi nutika arengu toetamise osakonna peaspetsialist
19. Merlin Sepp, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik
20. Miryam Vahtra, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna peaspetsialist
21. Monika Maamägi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi välisvahendite osakonna struktuurivahendite seire peaspetsialist
22. Olavi Seisonen, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik
23. Ragne Hoff, Riigi Tugiteenuste Keskuse toetuste arendamise osakonna nõunik
24. Raigo Iling, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi sideosakonna nõunik
25. Raiko Puustusmaa, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik
26. Raimo Saadi, Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik
27. Regina Michaelis, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ehitus- ja elamusoakonna elamumajanduse valdkonnajuht
28. Regina Sergejeva, Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna peaspetsialist
29. Terry Ney, Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik
30. Triin Tomingas, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik
31. Triin Tuulas, Riigi Tugiteenuste Keskus toetuste arendamise osakonna peaspetsialist
32. Urmo Merila, Riigi Tugiteenuste Keskuse toetuste rakendamise osakonna juhataja
33. Virve-Hella Haavam, Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna spetsialist

Päevakord

1. Tervitussõnad ja päevakorra tutvustus
2. Ülevaade rakenduskava edenemisest ja 2018. a seirearuande kinnitamine, muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides, uuendatud hindamiste kava kinnitamine, teavituste ülevaade
3. Ülevaade rakenduskava vahehindamise tulemustest
4. Paneeldiskussioon vahehindamise teemadel

Otsuste ülevaade

- Kiideti heaks rakenduskava 2018.a seirearuanne koos võimalike lisanduvate tehniliste muudatustega
- Kiideti heaks hindamiste kava muudatused, nii tervikdokumendis „Programmperioodi 2014-2020 struktuurivahendite hindamiste korraldamise põhimõtted ja kava“ kui kavandatud hindamiste loetelus

1. Tervitussõnad ja päevakorra tutvustus

Seirekomisjoni esimees Kaie Koskaru-Nelk andis üldise ülevaate rakenduskava elluviimisest 2018. aastal keskendudes tulemusreservi kasutamiseks tehtud pingutustele ning vaheeesmärkide täitmisele. Vaid üks tulemusreservi näitaja 55-st ei täitnud 2018.a eesmärki piisavas ulatuses. Käesoleva aasta üks olulisemaid ülesandeid on tulemusreservi planeerimine ja sellega seoses rakenduskava muutmine.

Korraldusasutuse juht Martin Karro tervitas osalejad rakendussüsteemis toimunud suuremate muudatuste järgsel esimesel seirekomisjoni koosolekul, tänas osapooli aruande kokkupanemise ja Rahandusministeeriumi protsessi vedamise eest.

Euroopa Komisjoni esindaja Muriel Guin tänas võimaluse eest arutleda rakenduskava elluviimise käigu ja vahehindamise teemadel. Tuleviku planeerimise osas rõhutas M.Guin eelmisel nädalal kinnitatud riigipõhiste soovitude olulisust, mis on alus tulevaste investeerimisprioriteetide seadmisel. Raportis on välja toodud reforme vajavad valdkonnad nagu näiteks oskuste nappus ja mittevastavus tööturul, innovatsiooni kiirendamise vajadus majandussektoris, aktiivsemad tööturupoliitikad, rohkem innovatsiooni teaduses ja haridussüsteemis. Samuti sisaldavad need endas sotsiaalse kaasatuse teemasid, vajalik on parandada sotsiaalkaitse võrgustikku ja tervishoiu teenuste kättesaadavust. Tuuakse välja soolise palgalõhe vähendamise ja palkade läbipaistvuse suurendamise vajadus. Olulised on investeeringud nii oskuste kui sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks, aga samuti majanduspoliitikasse. M.Guini sõnul toetatakse väga investeeringuid teadusuuringute ja innovatsiooni edendamiseks ning ressursi- ja energiatõhususe parandamiseks ja ta rõhutab, et investeeringute tegemisel tuleb arvesse võtta regionaalseid erinevusi. Juulis võtavad liikmesriikide rahandusministrid riigipõhised soovitud ametlikult vastu.

Kaie Koskaru-Nelk tutvustas päevakorda ja tegi ettepaneku see kinnitada.

OTSUS: Päevakord kinnitati.

2. Ülevaade rakenduskava edenemisest ja 2018. a seirearuande kinnitamine, muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides, uuendatud hindamise kava kinnitamine, teavituste ülevaade

2.1. Ülevaade rakenduskava edenemisest ja 2018. a seirearuande kinnitamine

Ettekanne: seirekomisjoni ettekanne, struktuurivahendite rakendamise ülevaade

Karin Reiska (RM) andis ülevaate rakenduskava elluviimise edenemisest. Kuigi rakenduskava finantsprogress oli perioodi alguses aeglasem kui planeerisime, siis tänaseks oleme jõudnud väljamaksetega soovitud tasemele. Toetuse saajate poolt deklareeritud abikõlblikud kulud moodustasid 1.06.2019 seisuga 37% ning lepingutega kaetus 79%. Nii kohustustega kaetuse kui väljamakstud kulude osas oleme 31.12.2018 seisuga veidi üle ELi keskmise. Partnerlusleppe suurematest strateegilistest eesmärkidest ligi pooled on edenenud väga hästi ja saavutanud sihttasemed, aga on ka näitajaid, kus edenemine on olnud negatiivne. Täpsem ülevaade selle kohta on esitatud eduaruandes. Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavas on Eestil kokku 72 tulemusnäitajat. 2018.a lõpu seisuga on 2023.a sihttasemed saavutatud/ületatud 26 näitaja korral, edasimineku on toimunud 28 näitaja korral, mõju tulemusnäitajale veel ei ole olnud 8 näitaja puhul ning 10 näitaja edenemine on olnud baastasemega võrreldes negatiivne. Väljundnäitajaid on rakenduskavas kokku 145, mõned lisandusid 2018.a lõpus rakenduskava muudatusega. Nendest 40 väljundnäitajat on juba saavutanud või ületanud planeeritud sihttasemed. 2018 oli keeruline ja väljakutsete rohke aasta. Suurimaks väljakutseks oli tulemusraamistiku vahe-sihttasemete saavutamine, milleks muudeti ka rakenduskava. Juba 2017 alustasime näitajate analüüsiga, et selgitada välja peamised probleemid, miks ei täideta planeeritud sihttasemeid. Kui 2017 lõpus oli pilt murettekitav, siis tänu kogu struktuurivahendite administratsiooni pingutustele jäi lõpuks tulemusreservi nõuetele mittevastavaks ainult üks – 2. prioriteetse suuna Euroopa

Regionaalarengu Fondi investeeringud sotsiaalsesse infrastruktuuri¹. Samuti tegelesime 2018. aastal vabade vahendite ümber planeerimisega ja tegime ettepanekuid suundade vahel raha ümber tõstmiseks. Lisaks mõjutas meid ühtse rakendusteenuse pilootprojekt, mille käigus Rahandusministeeriumist põhiline osa korraldusasutusest viidi üle Riigi Tugiteenuste Keskusesse (RTK). Detailsem ülevaade rakenduskava edenemisest on antud seirearuandes ning tabelites, mis on olemas seirekomisjoni materjalide² hulgas. Seirekomisjonil on olnud võimalus saata ettepanekuid materjalide osas, mõningaid täiendusi oleme juba vahepeal ka teinud. Koosoleku eelsel 10. juuni õhtul saabusid Statistikaametilt ESF andmed ning sellest lähtuvalt on täiendatud tabeleid 2A ja 4A. Seirekomisjoni järgselt võivad olla veel vajalikud mõningad täpsustused andmete täiendavast kontrollist tulenevalt.

Kaie Koskaru-Nelk tegi ettepaneku 2018. a seirearuande kinnitamiseks koos võimalike muudatustega.

OTSUS: kinnitada 2018. a seirearuanne koos võimalike tehniliste muudatustega.

Karin Reiska andis ülevaate eduaruande seisust. Tegemist on iga kahe aasta tagant esitatava strateegilise ülevaatega. Eduaruanne on saadetud juba ühel korral kommenteerimiseks. Täiendavaid kommentaare ja tagasisidet seirekomisjoni materjalide kausta lisatud aruandele ootame kuni 22.07.2019 aadressil kairi.nisamedtinov@fin.ee. Augusti alguses esitatakse aruanne Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks ja seejärel hiljemalt augusti lõpuks Euroopa Komisjonile. Seirekomisjon eduaruannet eraldi ei kinnita, see edastatakse infoks seirekomisjonile augusti lõpus.

Karin Reiska tutvustas lühidalt ka tulemusreservi jaotamise ettepanekut, mille jaoks saadi sisend riigi eelarvestrateegia 2020-2023 protsessi raames esitatud lisataotlustest. 2. suuna ERF fondile ei saa anda lisaraha 6%, kuna finantsnäitaja saavutustase jäi allapoole nõutud sihttaset. Tulemusreservi jaotamisel lähtume riigi vajadustest tervikuna sooviga rahastada suuremaid sekkumisi, et ei oleks liigset pudistamist. Käesoleva aasta riigieelarve strateegia protsessis kogusime ministeeriumidelt ettepanekud tulemusreservi kasutamiseks. Nende analüüsimisel vaatasime näitajate seisu ja teenuse jätkamise vajadust, arvestasime fondide piiranguid, EK riigipõhiseid soovitusi ja riigiraportit, vahehindamise ettepanekuid, koalitsioonilepingut ning võimalusel ka eelmise valitsuse otsuseid. Sellest lähtuvalt tegi rahandusminister valitsusele ettepaneku tulemusreservi kasutamiseks, mis kiideti heaks. Eile tutvustasime ettepanekut ka EK-le ja alustasime mitteametlikke läbirääkimisi tulemusreservi kasutamiseks. Indikatiivse ajakava kohaselt soovime saada tingliku otsuse tulemusreservi jaotamise osas suve lõpuks. Rakenduskava muudatuse esitame kirjalikult seirekomisjonile kinnitamiseks septembris 2019. EK-le peame esitama muudatuse hiljemalt novembri lõpuks, aga võimalusel teeme seda juba varem. Paralleelselt muudame ka meetmete nimekirja.

¹ Täiendus seirekomisjoni järgselt: seoses Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakonna poolt läbiviidava näitajate auditiga võib tekkida vajadus tulemusraamistiku väljundnäitajate saavutustasemetega korrigeerimiseks. Kui parandused on olulised ja mõjutavad tulemusreservi nõuete täitmist ka mõnes teises prioriteetses sunnas, viiakse enne seirearuande esitamist Euroopa Komisjonile täiendavalt läbi seirekomisjoni kirjalik hääletus korrigeeritud seirearuande kinnitamiseks.

² <https://drive.google.com/drive/folders/1K2SL0UK5Gl6XsQv3DPh5xXxD9lnPyzay?usp=sharing>

Angela Martinez Sarasola selgitas tulemusreservi protsessi lähtudes Euroopa Komisjoni vaatest. See toimub kahes etapis: esmalt toimub tulemusreservi jaotamine, mis on automaatne protsess kõikides liikmesriikides, mis tugineb seirearuandes esitatud näitajate saavutustasemetele. See fond ja suund, mis tingimusi ei täida, tulemusreservi kasutada ei saa ning vastav 6% on vaja ümber programmeerida. Eesti puhul jäi täitmata vaid 2. suuna ERF fond, millest on äärmiselt kahju, kuna see tegeleb just sotsiaalse kaasatuse suurendamisega. Järgmise etapina teeb EK pärast seirearuande esitamist kahe kuu jooksul ettepaneku ümber planeerida saamata jäänud 6%. Ootame teie ettepanekut, kuhu soovite need vahendid paigutada. Tulemusreservi ümberjaotamisel on peamisteks alusteks vahehindamise raport, riigiraport ja EK riigipõhised soovitusel. Eilse arutelu tulemusel oleme pigem positiivsed, aga määratlesime ka mõned teemad, kus on vajalik edasine arutelu. Eelkõige puudutab see VKE-dele suunatud toetust piirkondade konkurentsivõimet tõstmiseks (eriti Ida-Viru piirkonnas), kus EK ei tahaks tulemusreservi vahendeid vähendada. Samuti soovime paremini aru saada haldusvõimekuse tõstmiseks täiendavate vahendite vajadusest nii ESF kui ERF fondide kontekstis.

Küsimused:

Meelis Joost: Struktuurivahendid on pakkunud puuetega laste tugiteenustele olulist tuge ja loodame, et see jätkub ka pärast käesoleva programmiperioodi lõppu. Sõltumata sellest, et pere saab vaid 58,5 tundi kuus lapsehoidmise teenust, on see aidanud peredel jääda tööturule ja säilitada elukvaliteeti.

Tulemusreservi jaotamise ettepanekus on toodud välja kortermajade renoveerimine. Struktuuritoetuste üldregulatsioonis on ette nähtud, et toetust kasutatakse osapooltele mittediskrimineerivalt. Kuidas kortermajade rekonstrueerimisel arvestatakse puuetega inimeste vajadustega ja kas renoveerimise käigus hoone muutub ligipääsetavaks?

Regina Michaelis, MKM: Selle meetme raames on ligipääsetavuse tagamine abikõlblik.

2.2. Muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides

2.2.1 Ühtne rakendusteenus (ÜRT)

Ettekanne: seirekomisjoni ettekanne, ühtne rakendusteenus (ÜRT)

Martin Karro andis korraldusasutuse poolt ülevaate ühtsest rakendusteenusest (ÜRT). Tegemist on ühe suurema süsteemi muudatusega, kus al 01.09.2018 asusid RTK-sse korraldusasutus, sertifitseerimisasutus ning nelja ministeeriumi rakendusüksused. Kokkuvõttes võib öelda, et muudatus on edukas. Tänapäevaks toimivad kõik süsteemid, sealjuures maksed toimusid juba esimesest päevast alates. Küsimus on olnud seoses ÜRT järgse tööjaotusega Rahandusministeeriumi ja RTK vahel. Selle selgitamiseks on lisatud eraldi slaid. Ülesannete jaotuse oleme fikseerinud ka töökordades. Tänapäevane kokkusaamine tõestab, et töö nii ka toimib. Läbisime edukalt ka JKS auditi. Sügisesse planeeritud audit näitab, kuidas süsteemiga edasi minna ja mis samme ette võtta, et olla valmis nii efektiivsemaks toetuste rakendamiseks kui uue perioodi planeerimiseks.

Urmo Merila andis ülevaate ühtsest rakendusteenusest ning toimunud muudatustest rakendusüksuse vaatest. 2018 oli suur väljakutse süsteemidele, rakendusüksusel lasus aasta lõpus oluline koormus seoses tulemusreservi tingimuste täitmise pingutustega. Paralleelselt

tegeleti veel RTK-sse ülemineku protsessiga, millest tänaseks on möödunud veidi üle 9 kuu. Võib öelda, et süsteem toimib hästi. Juba esimesel päeval teostasime esimese makse ning täna maksame keskmiselt igas kuus välja 10 – 12 mln eurot. RTK rakendab 6 erinevat allikat kogusummas *ca* 1 miljard eurot. 9 kuu jooksul oleme suurematest meetmetest üle võtnud MAKi ja starditoetused, hasartmängumaksu meetme, Kagu-Eesti programmi, maakondlikud arendusteenused, personaalmeditsiini, üle kuu oleme tegelenud ka struktuursete reformide tööriistaga, kus pakume tehnilist tuge ja korraldame hindamised. Esimeste töövõitadena võib välja tuua meetme disaini protsessi ja kliendile orienteerituse - analüüsitakse, kus koormus kliendile on kõige suurem ning kuidas oleks võimalikult lihtne toetust taotleda. Pakutakse abi poliitika kujundajatele meetmete disainimisel, kasutatakse lihtsustamise võimalusi, esimestel kuudel lühendati otsustamisprotsessi – näiteks ühe valdkonna osas liideti viis erinevat valdkondlikku komisjoni kokku üheks. Eri meetmete toomine ühte infosüsteemi ehk SFOSi.

Küsimused:

Marina Kaas: Mis vormis toimub meetmete disainimisel koostöö kliendiga? Kas on mingi arendusgrupp või kaasamise instrument? EVEA poolt annaksime hea meelega sisendi ja soovitusi.

Urmo Merila: Aitäh koostöö ettepaneku eest, hea meelega kaasame erinevaid katusorganisatsioone, kes on valmis liikmete huve esindama. On küll mõningaid universaalseid tööriistu, aga kindlat koostöövormi pole, lähtutakse konkreetsest kliendist ja lähenemine valitakse kaasuse põhiselt. CO² puhul on väga hea koostöö RKAS-ga. Kagu-Eesti programmi puhul aga näiteks on kaasatud kohalikke inimesi meetmete disainimisse ja tingimuste väljatöötamisse/ülevaatamisse.

Angela Martinez Sarasola: EK on vaadanud väga detailselt korraldusasutusega seotud küsimusi. Oleme palunud täpsustada kohustuste jaotust Rahandusministeeriumi ja korraldusasutuse vahel ning viia läbi vastavushindamine auditeeriva asutuse (AA) poolt, mis tehti 2018. a septembris. AA soovitude alusel on tehtud süsteemis muudatusi, vaid üks tähelepanek on üleval, mis puudutab STSi muutmist. Aasta lõpuks peaks see saama tehtud. 2019 sügisel viib auditeeriv asutus läbi uue juhtimis- ja kontrollisüsteemide (JKS) auditi, et analüüsida ka süsteemi tegelikku toimimist. Soovitame auditi käigus ühtlasi üle vaadata inimressursiga seotud küsimused nii Rahandusministeeriumis kui RTK-s.

2.2.2. Korraldusasutuse JKS auditi järeltegevustest

Ettekanne: Seirekomisjoni ettekanne, korraldusasutuse JKS auditi järeltegevustest

Kaur Siruli andis ülevaate 2018 läbi viidud korraldusasutuse JKS auditi järeltegevustest märkides, et põhiolemus toodi just välja EK esindaja poolt. AA on teinud JKS muudatusele vastavushindamise, et analüüsida, kuidas rollid on muutunud süsteemis täpsustunud. Kokku tehti 12 tähelepanekut, millest sulgemata on vaid üks tähelepanek seoses STSi muutmisega, kus on vaja paari väljendit täpsustada. Muudatus on ettevalmistamisel ning sügisel pärast parlamendi suvepuhkust selleni ka jõutakse. Muus osas, mis puudutab tööprotseduure jms, on AA süsteemiga rahul ning tähelepanekud on suletud. AA planeerib 2019. a sügisel KA JKS auditi läbiviimist, et vaadata praktilise poole pealt, kuidas süsteem toimib. Auditi fookuseks on veenduda, kas KA JKS on jätkuvalt vastavuses põhiolemuse ja hindamiskriteeriumitega ehk kas tegelik elu funktsioneerib nii nagu peab.

2.3 Uuendatud hindamiste kava kinnitamine

Ettekanne: Seirekomisjoni ettekanne, hindamiste kava täitmine ja muudatuste kinnitamine

Miryam Vahtra andis ülevaate hindamiste kavast ja tutvustas kavandatud muudatusi. Hindamiste kavas sisaldub kokku keskmiselt 42-43 hindamist. 2017 lõpuga oli nendest lõppenud 6, 2018 lõppes 1 hindamine veemajanduse infrastruktuuri osas. Põhitulemused on slaididel toodud, hindamisaruanne on lisatud struktuurivahendite veebilehele. 2019 on juba lõppenud või töös kokku 10 hindamist. Olulised muudatused on esitatud slaididel, teised muudatused on seirekomisjoni materjalide kaustas eraldi failis värviliselt ära toodud. Nende puhul ei ole tegemist sisuliste muudatustega, täpsustatud on sõnastust või vähesel määral läbiviimise aega.

Renaldo Mändmets: Millal on oodata 4. ja 5. prioriteetse suuna vahehindamise aruande kavandit? Tulemustel on oluline tähtsus ka järgmise perioodi programmeerimisel ja ettevalmistamisel.

Miryam Vahtra: Ettevõtlustoetuste vahehindamine on lepingu ootel. Analüüs valmib 2020 veebruari lõpuks. Tegemist on väga mahuka tööga, mis on võrreldav või isegi suuremahulisem kui rakenduskava vahehindamine. Samuti on lepingu ootel linnaliste piirkondade konkurentsivõime hindamine, mille teostamise tähtaeg on 2019 lõpp.

Muriel Guin: Panime tähele, et ettepanek on kustutada meetme 3.2 avatud taotlusvoorst toetust saanud projektide hindamine tööhõive teemadel, kuna avatud taotlusvoor ei ole populaarne. Palume kommenteerida ja kui on põhjendatud, siis me ei näe probleemi. Samas riigipõhiste soovituste tegemisel märkisime, et demograafiliselt on oluline jõuda kõige keerulisemate sihtrühmadeni, et tuua inimesed tagasi tööturule.

Infoks seirekomisjonile, et paar päeva tagasi algas avalik konsultatsioon noorte tööhõive algatuse ja Euroopa Sotsiaalfondi kaudu noorte tööhõivele antava toetuse hindamiseks. Tagasisidet on võimalik anda 12 nädala jooksul. Julgustame kõiki osalema, kes on teemaga seotud.

Miryam Vahtra: Sotsiaalministeeriumi hindamine tühistati, kuna huvi avatud taotlemise vastu on väike ja toetust saanud projekte vähe. Sellisel kujul hindamine ei ole seega asjakohane. Avaliku konsultatsiooni info saame panna struktuurifondide veebilehele, et oleks laiemalt kättesaadav.

Kristiina Hunt: Ei oska praegu kommenteerida. Saadame selgitused järgi.

Seirekomisjoni järgselt Sotsiaalministeeriumi koostatud vastus: Avatud taotlusvooru(de) välishindamist ei pea me vajalikuks mitmel põhjusel. Esiteks esialgsetel tingimustel loodud peamiselt pikaajaliste töötute aktiveerimisele fokuseeritud voorus osalenud projektide arv oli väike ning seireinfo kattis jooksivad vajadused. Alates eelmisest suvest voor enam avatud ei ole, mistõttu puudub vajadus hindamiseks ning jätkutegevusteks. Teiseks, esimese vooru kogemusele toetudes avasime uue laiendatud sihtrühmade ja tingimustega vooru aasta tagasi. Täna oleme olukorras, kus aasta jooksul oleme vooru tingimusi kahel korral muutnud, mistõttu järeelhindamiseks on selgelt vara ja hetkel me välishindamise vajadust ka edaspidi ei näe. Samas märgime, et Innovelt saadud seireinfot oleme kasutanud muudes tööturupoliitika meetmete disainiprojektides, nt kaardistanud võimekaid sihtrühmaspetsiifilisi teenusepakkujaid.

Juhan Telgmaa: Hindamise kavasse lisandud kliimamuutuste hindamise nimetusest ei ole võimalik aru saada. Kokku on pandud erinevas suurusjärgus asjad. Mida siin mõeldud on? Täpsustada sõnastust.

Miryam Vahtra: Selle hindamise puhul soovis Keskkonnaministeerium analüüsida laiemalt kogu 8.2 meedet, et ei peaks mitut väiksemat hindamist tegema. Vaatame nimetuse üle.

Andrus Pirso: Kliimamuutustele vastupanuvõime suurendamine ja kohanemine on prioriteetne teema. Meil on selleks olemas eraldi arengukava, mis hõlmab kaheksat suuremat teemat. Seega kompleksne hindamine on asjakohane.

Kaie Koskaru-Nelk: Võtame ettepaneku arvesse ja vaatame sõnastuse üle, et oleks selgem. Teen ettepaneku hindamiste kava muudatused kinnitada.

OTSUS: Kinnitada hindamiste kava muudatused, nii tervikdokumendis „Programmperioodi 2014-2020 struktuurivahendite hindamiste korraldamise põhimõtted ja kava“ kui kavandatud hindamiste loetelus.

Seirekomisjoni järgselt korrigeeris Keskkonnaministeerium meetme 8.2 hindamise nimetust järgmiselt: „Kliimamuutustele vastupanuvõimet suurendavate tegevuste elluviimiseks teostatud investeeringute tulemuslikkuse ja mõju hindamine“. Muudatus on sisse viidud ka hindamiste kavasse.

2.4 Teavituste ülevaade

Ettekanne: seirekomisjoni ettekanne, Euroopa Liidu struktuurivahendite teavitus 2018. aastal

Brit Kerbo andis ülevaate peamistest teavitusega seotud tegevustest ja tulevastest plaanidest.

Renaldo Mändmets: vahearuandes on tehtud ettepanek parandada struktuurifondide kodulehte. See on seotud ühe suurema teemaga, milleks on KOVide vähene informeeritus toetuse saamise võimalustest jt tingimustest. Rakendusasutuste ja –üksuste vahel on suuri erinevusi. Tuleks lähemalt analüüsida ja sellega tegeleda. Kaudselt on sellega seotud ka sisekommunikatsioon, kriitiline on seis ka partnerite osalemise ja kaasamisega protsessidesse. Tõenäoliselt teeme ettepaneku seirekomisjoni aastakoosolekul novembris need teemad läbi arutada ja ootame, et teil oleks ka konkreetsed sammud võetud.

Brit Kerbo: Täname ettepanekute eest, võtame kommentaarid arvesse. Kommunikatsiooni ühtlustamine on oluline teema, teavitusvõrgustik RAde ja RÜdega on loodud ja toimuvad regulaarsed kohtumised. Võtame need teemad arutlusele.

2.5 2021+ hetkeseis, ajakava, kaasamisplaan

Ettekanne: seirekomisjoni ettekanne, 2021+ hetkeseis, ajakava, kaasamisplaan

Raiko Puustusmaa andis ülevaate uue perioodi ettevalmistamise hetkeseisust, strateegia Eesti 2035 loomiseks seni läbi viidud ning tulevastest tegevustest. Eesti 2035 ja uut perioodi planeerime paralleelselt. Oleme kaardistanud peamised arenguvajadused. Protsess on väga laiapõhjaline ning kaasatud on arvukalt erinevaid osapooli. Vabariigi Valitsuselt on saadud mandaat eelläbirääkimisteks Euroopa Komisjoniga, mida vajadusel uuendame. Eesti 2035 ja ÜKP rakenduskava peaks ajakava kohaselt saama valitsuse poolt heaks kiidetud 2020 aprillis.

3. Ülevaade rakenduskava vahehindamise tulemustest

Ettekanne: EL ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014 – 2020 vahehindamine

Katre Eljas-Taal andis ülevaate rakenduskava vahehindamise protsessist ja eesmärkidest, peamistest leidudest ja tähelepanekutest ning nende alusel tehtud soovitudest.

Rakenduskava on kaasa aidanud strateegiliste eesmärkide saavutamisele ja panustab kõikide strateegiate elluviimisesse. Rakenduskava eesmärgid on ka täna jätkuvalt asjakohased ja olulised ning rakendatud tegevused on panustanud struktuursete muutuste toimumisse. Kuigi on ka näitajaid, mille saavutustase on vähenenud, saab laias laastus öelda, et tegevused liiguvad õiges suunas ja oleme teel soovitud muutuste poole.

Rakenduskava elluviimine sujub plaanipäraselt. Enamus suundi on oma eesmärgid täitnud ning me ei näe riske, miks ei peaks jõudma perioodi lõpuks eesmärke saavutada ja vahendeid ära kasutada. Rakenduskava elluviimist mõjutavate väliste teguritena saab välja tuua KOVidele suunatud tegevusi mõjutanud haldusreformi. Samuti KOVide madala võimekuse projekte taotleda ja ellu viia. Tuleb nentida, et kuigi regionaalpoliitika toetamiseks on tehtud palju investeringuid, siis polariseerumine ehk regioonide sotsiaalmajanduslik erinevus maapiirkondade ja linnade vahel pigem suureneb.

Tulemusreservi saamise osas on erandiks 2. prioriteetse suuna ERF fond, kus finantsnäitajat ei täidetud. Sotsiaalpartnerite rahulolu tegeliku kaasamisega rakenduskava planeerimisse ja elluviimisse on keskmine. Suurem oli rahulolu planeerimisel, väiksem rakendamise faasis. Väga hea koostöövormina hindavad partnerid valdkondlikke komisjone.

Vahehindamise tulemusel saab välja tuua, et rakenduskava eesmärkide täitmiseks vajadus oluliste muudatuste järele rakenduskavas puudub ning eesmärgid suudetakse täita. Pigem on probleem kaasamise ja võimekusega, kus teeme soovitud koolitada KOVe ja võtta neid kui partnereid riigile, mitte kui taotlejaid. See on ka üks hindajate peamine sõnum. Seda saaks eeskätt teha läbi rakendusüksuse - ühelt poolt teavitada võimalustest ja teiselt poolt pakkuda tehnilist tuge taotlemisel ja protsessi juhtimisel. Olulise teemana tõusetusid hindamise käigus 2023 järgsed küsimused ehk mis saab edasi? Intervjuudest tuli välja, et ministriumidel puudub kindlus, kuidas nende soov on võimalik täita. Soovitame mõelda nõ väljumisstrateegiaid ning analüüsida ka selles võtmes, et mida me täna toetame ja mida veel ei toeta, aga mille jaoks on vajadus. Ebakindlus tuleviku osas takistab ka pikaajalist strateegilist planeerimist. Regionaalse mahajäämuse vähendamiseks soovitame kasutada vähem projektipõhist toetust ja rohkem programmipõhist. See võimaldaks regioonide arendada komplekselt lähtudes regiooni vajadustest ning KOVid ei oleks konkurendid toetusele nagu see on täna. KOVe tuleb koolitada ja arendada. Investeringute fookust suunata ettevõtluskeskkonda regioonides, mis loob rohkem lisandväärtust ka kohapeal. Partnerite kaasamisel võiks olla riigi poolt rohkem ootuste juhtimist, tuleb anda pikaajaliselt ette teada riigi plaanidest ja anda aega reageerimiseks. Eesti 2035 on väga hea näide, kus on laiapõhjalist kaasamist kasutatud. Protsessid peavad olema selged ja läbipaistvad, et partnerid teaksid, mis ajahetkel neilt midagi oodatakse.

Valdkonnad, millele soovitame tulemusreservi vahendid eeskätt suunata, on (prioriteetsuse järjekorras): 1. T&A ja innovatsioon ettevõtluses, et majandus areneks ja tekiks rohkem lisandväärtust; 2. haridus, 3. regionaalareng – eeskätt Ida-Viru, 4. sotsiaalne kaasatus – enim

haavatavatele sihtrühmadele (lapsed, puuetega inimesed), 5. infoühiskond – baastaristu (lairiba) arendamine, 6. transport – arendada tegevusi, mis suurendavad ühistranspordi kasutamist, et vähem CO² õhku paisata. 7. riigivalitsemine – KOVide koolitamine, mis on seni jäänud tahaplaanile. Samuti tegevustele, mida rakendusamet keskselt rakendab, 8. keskkond – maastikupilti risustavad ohtlikud ehitised, et keskkonna üldist heaolu parandada.

Katre Eljas-Taal tänas lõpetuseks kõiki partnereid, ministeeriume, fookusgruppides ja töörühmades osalejaid.

Küsimused:

Laura Remmelgas: Esiteks küsimus, mis puudutab eelkõige transpordiga seotud prioriteete. Mainite, et tuleks anda regioonidele suurem otsustusõigus, aga kuidas tagada, et nad seda ka mõistlikult kasutavad? Näiteks Tallinna ja Harjumaa investeringud ikkagi toetavad jätkuvat autode kasutuse kasvu. Nii mõnegi objekti puhul minnakse mööda algsetest kokkulepetest (näit Reidi tee). Teiseks – kergliiklusteede sidumine ühistranspordiga on väga oluline, aga oluline oleks ka rattateede võrgustiku väljaehitamine suure kasutuspotentsiaaliga kohtades ehk linnakeskustes, kus on ka CO² vähendamise potentsiaal suur. Kas on kavas mingid protseduurid ja mõõdikud, et nende osas ka soovitusi anda?

Katre Eljas-Taal: Kuna kumbki küsimus ei lähe sellesse raamistikku, mis meile ülesandeks anti, siis ei oska vastata nendele küsimustele. Ühegi suunaga ei olnud võimalik väga süvitisi minna.

Laura Remmelgas: Kuidas toetab selliste objektide rahastamine valdkondlike eesmärkide täitmist, kus arvestatakse vaid autotranspordiga ning üsna tihti ei planeerita sinna kohe ka ühistransporti. Tallinn ja Harjumaa panustavad 50% kogu CO² emissioonist ja siin on auto kasutus jätkuvas kasvutrendis.

Katre Eljas-Taal: Soovituse tegemisel oli mõtte vaadata, millised on puudujäägid, et luua ühenduste sinna, kus inimesed neid kõige rohkem kasutavad. Tuleks luua kompleksseid võrgustikke.

Garri Raagmaa: Tuleb ka vaadata, kas on mõistlik kogu Harjumaa ühendada keskustega. Kiilist ei hakka keegi jalgrattaga tööle sõitma. Mõistlik on ühendada keskuse lähedal, kus on olemas ka muud teenused. See on pikem linnaplaneerimise küsimus. Eestis oli vaimustus kergliiklusteedest ja neid on rajatud ehk ka sinna, kus neid väga palju vaja ei olnud. Nõustub küsijaga, et tuleb vaadata komplekselt, mida rajatav objekt aitab lahendada.

Kaupo Reede: Kui anname rohkem otsustusõigust kohapeale, peab ka kohapealset teadlikkust tõstma. Kui minna konkreetsemaks, siis see ei ole mitte ainult kohaliku omavalitsuse tasand, vaid ka näiteks ühistranspordi keskuste küsimus – kuidas on mõeldud läbi maakondlikud ühendused, kuidas on sõiduliinid paika pandud.

Andres Võrang: Kergliiklusteed ja multimodaalsed ühendused on MKMi prioriteediks, et inimesed kasutaksid rohkem kergliiklust ja ühistransporti. Koostamisel on uus liikuvuse arengukava, mis võtab seda arvesse. Järgmisel perioodi rahastamisel on palju vahendeid

keskkonnasäästliku liikumise arendamiseks. Kindlasti hakkab asi lähiaastatel paremuse poole minema. Näiteks Tallinn hetkel arutab riigiga, kuidas ühendada trammiliiklusega nn magalapiirkondi.

Juhan Telgmaa: Teil on hulk häid ettepanekuid tulemusreservi kasutamise kohta, aga otsustas valitsus riigieelarve strateegia käigus. Kuidas te hindate, kuidas valitsus on hakkama saanud soovitude rakendamisega?

Katre Eljas-Taal: Meie soovitud osad olid arvesse võetud, osad mitte. See on puhtalt prioriteetide seadmise küsimus. Rahalised vahendid on piiratud ja peab valima. Kõige prioriteetsemad teemad ehk kolm esimest meie soovitud valdkonda said raha. Mitte küll päris nii nagu meie soovitasime, aga põhimõtte oligi, et poliitika otsustaja otsustab, meie tegime ettepanekud. See on täiesti ootusärane ja õigustatud.

Renaldo Mändmets: Esmalt kommentaariks, et keskkonnamõjude hindamine ja selle järelevalve ei ole kõikide transpordi projektide puhul kulgenud sujuvalt. Probleeme on olnud riigiteedega, näit Reidi tee, Mäo. Kindlasti on vajalik tõsta järelevalvet nende teemade osas. Eestis on pädevaid organeid, kes suudaks seda teha. Võib-olla Maanteeametil on liiga palju ainuõigust, otsustamisel tuleks rohkem arvestada ka Keskkonnainspektsiooni või analoogse asutuse arvamust. Teise väga olulise teemana – riigiraporti lisa D kohaselt transpordi investeeringuid, v.a TEN-T, antakse ainult integreeritud transpordi ja mobiilsuse arengukavade alusel. See eeldab vähemalt maakonna tasandil arengukavade heakskiitmist ja ainult sellekohaste investeeringute tegemist. Arengukava võtab arvesse terviku, s.h riigimaanteed, ühistransport, kergliiklusteede puuduolevad elemendid jms.

Ott Kasuri: KOVide võimekuse koha pealt – kas te analüüsimisel vaatasite ka, et KOVide tulubaas ehk ei ole piisav, et kõikides struktuurivahendite taotlusprotsessides osaleda? Näiteks võib tuua veemajanduse projektid. Tuleks täpsustada, mis valdkonda te mõtlete, kui ütlete, et võimekus on kuskil vajaka.

Katre Eljas-Taal: Oleme aruandes seda täpsemalt välja toonud. Kindlasti on KOVide võimekus väga erinev omavalitsuste lõikes, aga ka valdkondade lõikes. Veemajanduse valdkond on väga spetsiifiline ja suur valdkond, sellega ei ole mõistlik võrrelda KOVide väiksemaid projekte. Aga nõus, et KOVide kaasfinantseerimise võimekus ei ole (veel) piisav suuremate investeeringute tegemiseks.

Renaldo Mändmets: Püüdsin läbi lugeda ka vahhindamise aruande lisa. Nõus, et KOVide suutlikkuse teema on aruandes välja toodud, aga mitte igal pool. Välja on toodud, et on suur erinevus omavalitsuste vahel ja asjaolu, et teatud aspektides suutlikkus ühinemisel suurenes ja teatud aspektides vähenes. Mure on, et KOVide suutlikkusega tuleb juba praegu tegeleda, kuna uus periood juba hakkab uksele koputama. Teavitusest ja omavalitsuste informeeritusest juba rääkisime, mis osaliselt seondub ka kaasatusega ja mis on väga oluline integreeritud arengukavade seisukohalt. Teisalt hõlmab see ka administratiivset suutlikkust – inimesed liiguvad ja lahkuvad ning tuleks tegeleda suunatud koolitustega. Teema, mis peame ilmselt uuesti üles võtma - eelmise aasta aastakoosolekul palusime Rahandusministeeriumil anda ülevaade KOVide kaasfinantseerimise suutlikkusest. Näiteks Ida-Virumaal käies selgus, et vähemalt kahes omavalitsuse isegi 20 000 eurot kallinenud projekti ei suudetud kaasrahastada.

Aruandes jookseb rahastamisvõimekus ka läbivalt mitmes kohas läbi, seega teema on endiselt olemas. Regionaalsete erinevuste vähendamise teemal on omavalitsuste reaalne suutlikkus/jõukus väga oluline teema, et rakendada erinevaid kaasfinantseerimise määrasid. Uue perioodi ettevalmistamisel tuleks teha analüüs ja sellele baseerudes ehk ka meetmete lõikes erinevad kaasfinantseerimise määrad seada. Nii ehk on võimalik väikenengi murre regionaalsete erinevuste teemal saavutada.

Ott Kasuri: Nõus eelkõnelejaga. Lisaks tahaks öelda, et kaasamisprotsess Eestis on hästi korraldatud. Eesti 2035 raames on toimunud ja toimumas erinevad kohtumised. Tähelepanek on õige, et toimumas on põlvkondade vahetus. Koostöös RTK ja Rahandusministeeriumiga haldusreformi järgselt tehtud analüüsi kohaselt on ligi 1/3 inimestest täiesti uued (spetsialistide tase). Oleme juba kaardistanud koolitusvajadusi ja planeerime ka järgmisi koolitustegevusi koostöös HTMiga.

Renaldo Mändmets: Nõus, et kaasamine 2035 on parim, mida seni Eesti puhul näinud. Loodetavasti kandub see üle ka järgmise perioodi rakenduskava planeerimisse ja ka rakendamisse.

Olavi Petron: Regionaalse mahajäämuse soovitusena on toodud, et linnaregioonides peaks komplekselt rakendama erinevaid meetmeid, muuhulgas on toodud ka PRIA kui rahastamisallikas. PRIA rakendab mitmeid fonde, milliseid nendest on mõeldud, mida linnaregioonides peaks rakendama? PRIA ei tegele eriti linnaregioonidega.

Garri Raagmaa: Kohalik toodang on vaja linna turule saada. LEADER liinis on linnalised piirkonnad hetkel välistatud. Toodangu väärindamisel on aga ressursid saadaval linnas. Funktsionaalsetel linnaregioonidel on oma roll. Põllumajandus kontsentreerub suuremate linnade ümber, maapiirkond hõreneb. See ei ole kokkuvõttes jätkusuutlik.

Olavi Petron: Sellisel juhul me räägime maaelu arengufondist, mitte otsetoetustest. Nõus, et kohaliku algatuse ehk LEADER meede on väga hästi tööle läinud ja mõistlik oleks mõelda teistes struktuurifondides sarnase meetme rakendamisele. Erinevate ministeeriumidega on sellest räägitud ja oleme valmis oma kogemust jagama.

4. Paneeldiskussioon vahehindamise teemadel

Panelistid: Maari Helilaid, Katrin Pihor, Garri Raagmaa, Alari Rammo, Kaupo Reede

Moderator: Katre Eljas-Taal

Katre Eljas-Taal: Vahehindamine näitas, et rakenduskava elluviimine on tulemuslik ja perioodi alguses seatud eesmärgid jätkuvalt asjakohased. Kuivõrd palju paindlikkust on rakenduskavas reageerimaks ootamatustele ja poliitikalikute rõhuasetuse muutmiseks? Ja mida selle perioodi kogemusest lähtudes uuel perioodil pigem mitte teha?

Maari Helilaid: Rahandusministeeriumil on loomulikult hea meel selle üle, et me rakenduskavaga õiges suunas liigume. Aitäh suure töö eest! Paindlikkust tegelikult on – nii suuna tasandil kui veel rohkem meetmete tasandi. Aasta jooksul muudavad ministeerium ca 100 õigusakti, mis puudutavad välisvahendite korraldusskeeme ja võib isegi küsida, kas nii

tihe paindlikkus on mõistlik ja vajalik. Ka rakenduskava muutmisel on teatav paindlikkus olemas, kuid tuleb olla siiski ettevaatlik suuremate muudatuste tegemisega. Eelmisel aastal läbi tehtud rakenduskava muutmise protsess näitas, et see ei ole väga lihtne. Kõnelused nii riigisiselt kui Euroopa Komisjoniga on väga ajamahukad ja kindlasti ei ole see protsess, mida me pidevalt teha tahaksime. Ka sel aastal ootab rakenduskava muutmine meid ees ja võimalik, et üks kord ka perioodi lõpu poole. Muudatused peavad olema põhjendatud. Ootamatutel juhtudel, kus Eesti riigil läheb kehvemini, kui oleme lootnud, siis siin on paindlikkus olemas ja EK on sellistel juhtudel vastu tulnud. Rakenduskava ei ole kivisse raiutud.

Katre Eljas-Taal: Hindamise tulemusel on jõutud järeldusele, et tegevuste jätkusuutlikkusele ei pöörata piisavalt tähelepanu, puuduvad näiteks väljumisstrateegiad. Kuidas on lood majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas: kui suurt osa hinnanguliselt nt maanteede ehitusest finantseeritakse eurotoetustega, kui suurt osa majandusvaldkonna toetustest finantseeritakse eurotoetustega? Kas on mõeldud järgmistele aastatele, et kuidas edasi finantseerida?

Kapo Reede: Jah, ikka on mõeldud. Näiteks maanteede ehitamist ja rekonstrueerimist finantseeritakse EL vahenditest perioodi jooksul ca 200 mln euro suuruses summas, kogu transpordi valdkonna tegevuste investering on ca 550 mln eurot. Edaspidi tuleb rohkem vaadata ka teisi rahastamisvõimalusi, näit ka PPP võimalusi, mida siiani väga ei ole kasutatud. Praegu toimuvad strateegia protsessid (näit transport, IKT) peavad andma selgust, kuidas seda täpselt teha. Majandusarengu valdkonnas hetkel käib strateegiade koostamine ning aasta lõpuks soovime need valmis saada. Nendes vaidlustes peaks selguma ka parem tõde.

Kui räägime konkreetselt ettevõtluse arendamise poole pealt, siis praegu kasutame ca 95% EL vahendeid selles valdkonnas. Analüüsimisel näeme, et just pragu tuleb hakata panustama võimsalt innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevustesse. Ka EL on indikeerinud, et sinna tuleb rohkem ressursi panna ja seega ma eeldan, et siin rahastus ei vähene.

Katre Eljas-Taal: 2014-2020 struktuurivahendite rakenduskava lepingutega kaetud projektide mahust 15,5% korral on toetuse saajaks KOV asutused, samas KOVide omavaheline koostöö on nõrk. Millist konkreetset kasu rakenduskava vaates võiks KOVide tõhusam koostöö ja ühisprojektid tuua?

Garri Raagmaa: Raha on alati vähe ja eriti KOVidel. Raha, mis KOVide liitumisel valitsuse poolt laiali jagati, ei tule alt üles. Teine tasand on meetmed, mida riigi poolt rakendatakse – KOVid konkureerivad samadele meetmetele konsultantide abiga ja koostöö ei toimi. Varasemalt läks küll palju raha sotsiaalvaldkonnale (turismi arendamine, kergliiklusteed jms), aga inimesed ikkagi lahkuvad. Probleemiks on töökohtade puudus, millega ei ole igal pool tegeletud. On tekkinud arusaam, et see on vajalik ja tuleks tegeleda, aga küsimus on, kuidas. Kui tekkis tööstusalade meede, siis kõik haarasid sellest kinni. Pärnumaal loeti kokku 26 tööstusala. Vaja oleks aga koostööd teha, et neid koos turundada ja tekiks võimekus investorit teenindada. Hetkel on kogu Lääne-Eesti peale üks investori teenindaja, kes on EASi palgal. Samas Ida-Viru tööstusalade arendus töötab väga hästi, kuna seal on aktiivne ja teadlik eestvedaja. Aga see peaks olema igal pool nii. Tuleviku vaates on oluline ettevõtluse ökosüsteemi täiendada regiooni siseselt. Tõsta teadmisi ning vähendada meetmete arvu.

Meetmed peaks olema rohkem fokuseeritud ja arvestama rohkem kohaliku spetsiifikaga. Igal pool samu tegevusi ei saa teha.

Kaupo Reede: Mure selles osas, et inimesi ei ole, on väga oluline. Isiklikult teeb murelikus tendents, kus inimesed on hakanud vastu võitlema ettevõtluse arendamisele. Kes seda kõike lõpuks üleval hakkab pidama?

Katre Eljas-Taal: Mitmed T&A ja ettevõtluse koostööd mõõtvad väljundnäitajad on rakenduskavas täidetud ja isegi ületatud, kuid ülikoolide ja teiste kõrgkoolidega innovatsioonialast koostööd teinud ettevõtete osakaal kõigi ettevõtete hulgas ning erasektori T&A kulutuste osakaal on siiski langenud. Mida peaks tegema, et saavutada soovitud mõju?

Katrin Pihor: Tegemist klassikalise strateegia ja hindamiste teemalise küsimusega, kus kõik mida mõõdame, ei ole tegelikult mõõdetav ja kõik mida saavutame, ei ole päris see, mida oleme tahtnud. Väljundnäitajate täitmine näitab, et ellu viidud tegevused on andnud meile oodatud ja soovitud tulemused. Aga kui vaatame T&A mõju laiemalt ja ettevõtete T&A käitumist, siis see on palju komplekssem teema. See on laiem probleem ja maailmas on üksikuid riike, kes on seda suutnud edukalt juhtida. Oleme koos MKMiga vaadanud lähemalt ja sisuliseks küsimuseks on, kuidas meie ettevõtted üldse on valmis oma T&A-d oma ärimudelitega integreerima ja kuidas nad näevad teaduse rolli. Aga ka teiselt poolt, kuidas nad on rahul tänase teaduskoostööga – kas nad saavad ülikoolidelt seda, mida küsivad, kas tekib positiivne kogemus ja kas seda ka levitatakse. See on ka meie uue strateegia fookuses ja seetõttu ka koostöös MKMiga seda teeme. Aga on ka tehnilisi küsimusi – Eesti T&A statistika on ilmselgelt aladeklareeritud. Meie ettevõtted teevad palju rohkem arendustegevusi, kui nad ise deklareerivad. Meil ei ole riigi poolt palju stiimuleid loodud T&A aruandluse täitmiseks. Meile teadaolevalt mitmed Eesti arenduse lipulaevad on öelnud, et nad tegelikult ei täida seda aruannet, kuid seda ei saa siiski ka üle tähtsustada. Tegemist on hästi kompleksse teemaga ja püüame uue ühendstrateegia kontekstis koos paremini lahendada.

Kaupo Reede: Ei saa siiski ka alatähtsustada T&A kulude mittedeklareerimist. Kui need kaks suurt arendajat deklareeriksid, siis me suudaksime nende pealt juba 40% kasvatada taset. See on teema, millesse tuleb sügavalt vaadata.

Urmas Kõlli: Nõus statistika probleemiga. Oleme oma sektoris analüüsinud olukorda ja hinnanguliselt on see murdosa, mis T&A osas majandusaasta aruandluses kajastub. Enamus T&A investeeringuid on kuluridadel, kust neid on keeruline välja võtta. Deklareeritav osa meie sektoris on tõenäoliselt alla poole. Teine aspekt, mis ka aruandes kajastub – tänane Eesti jaoks väga hea turusituatsioon, kus tööpuudust praktiliselt ei ole, on tekitanud tugeva palgaralli ja ettevõtete kasumid lähevad suuresti sinna. See paneb vähemalt ajutiselt piirangud ka T&A investeeringutele. See on praeguse buumi efekt.

Marina Kaas: Nõus eelkõnelejaga. EVEA poolt vaadatuna innovatsioon läheb arvesse vaid juhul, kui see on sisse ostetud reeglina piiratud nimekirjas olevatelt T&A asutustelt. Mõni meede veelgi rohkem piirab vaid avaliku sektori T&A asutustega. Sellega me veelgi enam välistame *in-house* innovatsiooni. Eriti just väikeettevõtetes, kel on madal võimekus osta sisse ülikoolide teenust. Meil on praegu väikeettevõtetele peamiselt kaks meetet, kust nad saavad innovatsiooni osta (innovatsiooniosak ja arendusosak) ja need meetmed ei toeta *in-house*

innovatsiooni. Isegi kui selleks on ettevõttes kõrge kvalifikatsiooniga oma töötajad, siis vastav kulu ei ole abikõlblik, ja seega pildilt väljas. Ettepanek tulevikuks – innovatsiooni meetmed peaksid kasvõi osaliselt kompenseerima oma personali kulusid, mis muudaks nii aruandluse pilti kui tõstaks ettevõtete võimekust osta sisse täiendavaid teenuseid.

Kaupo Reede: Igati nõus Marinaga, aga õnneks on nüüd olemas tootearenduse meede, kus kõik see on võimalik.

Katrin Pihor: Ka NUTIKA meetme tingimused on oluliselt soodsamaks viimasel ajal muudetud.

Katre Eljas-Taal: Täna sõlmitud lepingute mahust ca 6% toetuse saajateks on MTÜ-d. Kuidas on MTÜde vaatest - kas seda on vähe, palju või piisavalt ja millist toetust veel oleks MTÜdele vaja?

Alari Rammo: Räägin nii, kuidas mulle asjad tunduvad. Ega MTÜdele ei pea ju tingimata raha andma. See on üsna kunstlik liigitus, et innovatsioon ja tootearendus on äri sektoris ja MTÜd tegelevad vaestega vms. See, kes millist teenust osutab, ei pea tulenema juriidilisest vormist. Me ei analüüsi hetkel seda, kes teenust osutab. See ei tule ka KOVide teenustasandite indeksitest välja.

Katre Eljas-Taal: Küsimus on pigem see, kas täna on KOVide võimalused piisavad toetuste taotlemiseks või millist tüüpi toetust MTÜ-d oma arenguks vajavad?

Alari Rammo: Haldusvõimekuse meetmes on teatud võimalusi. Samas MTÜd vajavad rohkem tuge igapäevase töö, ministriumidega suhtlemise ja kultuuri teemadel. EL toetuste abil on tulemas riigihange strateegilise partnerluse teemal. Minu palka maksab suures osas Siseministeerium. See võiks paljude partneritega nii olla, siis nad oleksid ka rohkem kaasatud ja tugevamad.

Kaupo Reede: Küsimus on juhtimises. Juhtimise kvaliteeti ei saa rahaga tõsta – see tuleb teadmiste ja oskustega. Õnneks läbi maakondlike arenduskeskuste ja KÜSKi toimuvad arendusprogrammid, mis on mõeldud just MTÜde juhtidele.

Alari Rammo: Ühele maakonnale on 4000 eurot aastas.

Muriel Guin: tulles tagasi vahehindamise tulemuste juurde, siis peaksime mõtlema, kuidas parandada nii praegust rakenduskava elluviimist, aga ka kuidas valmistuda paremini uueks perioodiks kaasamise kontekstis. Vahehindamine toob välja vajaduse paremini kaasata kodanikuühiskond ja MTÜ-d. Me üldiselt nõustume sellega ja see vastab riigiraportis välja toodule. Kodanikuühiskonda tuleks kaasata rohkem nii programmeerimise kui rakendamise faasis. Innustan ka RTK-d sellega arvestama ning ennast partneritega rohkem siduma. Samuti julgustan MTÜ-sid enam väljendama, kuidas nemad saaksid uuel perioodil suuremat kasu. Usume, et koos avaliku sektoriga saavad MTÜ-d pakkuda uusi lahendusi töötuturu ja majanduse väljakutsetele ning ministriumidel ja kodanikuühiskonnal on siin ühine vastutus.

Alari Rammo: Meil on vaja paremini läbi saada inimestena. Nii vabakond, ettevõtteid kui valitsus. Meid on nii vähe, et kui kaks inimest omavahel läbi ei saa, võib mõni valdkond pikaks ajaks seisma jääda. Teiseks on vaja rohkem julgust uusi meetodeid koos luua, et sotsiaalset innovatsiooni kasutataks rohkem igas faasis. Probleem ei ole eelnõu kommenteerimise aeg. Kui ametnikud kardavad vaidlusi, siis lõpetamegi halva poliitikaga. Mõju osas olen üsna skeptiline. Liidame kokku väljundeid ja tulemusi, aga me ei oska enamasti mõju-uuringuid tellida. Fookusgrupis arvamuse avaldamine ei ole mõju. Mõnedel juhtudel saame mõju hinnata alles 5-10 aasta pärast. Siin on arenguruumi.

Meelis Joost: Paar kommentaari Alari teesidele – laias laastus võib nõustuda, et otseselt EL vahendeid MTÜde arendamisse ei liigu. Siin on olnud päästerõngaks Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna grandid, mida on olnud võimalus kasutada perioodide vahelisel ajal. Sotsiaalministeerium on meie põhiline partner aga meie oma 48 liikmega (4 toetajaliiget) arvestame, et kõik Eesti elualad on puuetega inimeste ja krooniliste haigete jaoks olulised. Põhiprobleem on ikkagi suutlikkus saada kätte info ning orienteeruda protsessis ja õigusruumis, et taotlus õigel ajal esitada. Siin on kodanikuühiskonnal kindlasti väga suuri puudusi, sest inimesi ei ole piisavalt ning oskuslikke inimesi on veel vähem. Probleemile lahenduse leidmiseks võiks üritada leida lahendus erinevaid fonde kasutades ja laiemas koostöös, mida aga sageli ei juhtu. Tihtipeale saad esimeseks vastuseks, et pole mingit võimalust. Peaks olema rohkem julgust koos konkreetset probleemi lahendada ja võimalusi otsida.

Renaldo Mändmets: Küsimus Garrile - mis on konkreetsed viis sammu, mis aitaks regionaalset erisust Tallinn/Tartu ja ülejäänute vahel vähendada? Sa juba töid välja töökohtade loomise. Mis on neli järgmist olulisemat?

Garri Raagmaa: Lisaks töökohtade loomisele on küsimus ka ressursi väärindamises. Kohalik strateegilise mõtlemise võimekus peaks olema oluliselt suurem. Liikuvuse arendamine - uue tehnoloogiaga rongid ja parem ühenduvus. Eesti oleks oluliselt kompaktsem. Ühe asja peale veel mõtlen.

Katre Eljas-Taal: Mis peaks olema VV tegelik prioriteet - kas tõsta Eesti konkurentsivõimet tervikuna või toetada siseriiklikult ühtlasemat regionaalarengut?

Garri Raagmaa: Neid ei saa rivistada. Pigem toetan Kaupot, et tuleks hoiakuid muuta. Ei saa ehitada uusi tehaseid, sest rahvas ei taha. On arusaam, et raha tuleb seina seest. Meil on ressursse, mida saaksime paremini väärindada. See lahendaks mitmeid probleeme – saab rohkem lisandväärtust, eksporti ja regionaalarengut.

Katre Eljas-Taal: Vahehindamise ühe soovitusena on toodud koolitajate kompetentside tõstmise ning inimeste harimise vajadus. Kui suur on õpetajate ja koolijuhtide huvi ja vastuvõtlikkus pideva koolitamise ja enesetäiendamise vastu?

Katrin Pihor: Nii elukestva õppe strateegia kui rahvusvahelised uuringud nagu TALIS või PIAAC kinnitavad, et kuigi meie õpetajad on küll teiste riikide kolleegidest vanemad, siis nad on sama aktiivsed ja valmis õppima. Pigem on küsimus, mida ja kuidas neile pakkuda. Mis on õppe sisu ja kas suudame paremini mõtestada haridussüsteemi toimimist, mis Eestis on

maailma tipptasemel. Kas me saame ka ise aru, miks meie haridussüsteem on nii hea ja mis on edutegurid. See viib tagasi T&A juurde. Peaksime rohkem tähelepanu pöörama ka haridusteaduste arendamisele ja selle tulemusel tekkiva uue teadmise viimisele õpetajateni.

Katre Eljas-Taal: Partnerite kaasamisele on rakenduskava vahehindamise aruandes tehtud arvestataval hulgal kriitikat. Kuidas Teie partnerite poole esindajana tunnete, kas on antud piisavalt võimalusi kaasa rääkida või millest konkreetselt jääb puudu?

Alari Rammo: Tulevikku vaadates olen optimistlik. Nõus, et Eesti 2035 kaasamine läheb väga hästi ja see on seotud ka uue perioodi planeerimisega.

Kas me oleme küsinud nendelt elanikelt põhjuseid, kes ei taha tööstust. Eestis on vähe häid näiteid, kuidas kodanikega dialoogi astuda. Peame õppima meetodeid, kuidas suhelda inimestega.

Katre Eljas-Taal: Kas taastuvate energiaallikate kasutusele võtuks transpordis on vaja täiendavaid meetmeid/tegevusi või saame soovitud tulemused olemasolevate meetmetega?

Kaupo Reede: Esmalt täiendus esimese küsimuse vastusele - TEN-T teede puhul oli seatud algselt eesmärgiks hoida halbade teede osakaal alla 11%. Praegu on meil saavutustase juba 2,2%. Võibolla me ei vajagi nii palju investeringuid sinna esialgu. Perioodi lõpu poole ehk jälle hakkame vajama, kui on aeg remontida. Mis puudutab taastuvenegiatega ja alternatiivenergiatega kasutamist transpordis, siis tegeleme sellega palju. Aga küsimus ei ole mitte uutes meetmetes, vaid olemasolevate suuremas rahastamises. Positiivseks näiteks on biometaani kasutamine ühistranspordis. Pärnu juba kasutab, Tartu ja Saaremaa on avaldanud soovi kasutama hakata. Valmisolek on olemas ja rakendaks enne neid, mis juba toimivad.

Katre Eljas-Taal: Vabariigi Valitsus on 2013.a kinnitanud 5 läbivat teemat, mida tuleks läbivalt arendada (kliima ja keskkonnahoid, võrdsed võimalused, infoühiskond, regionaalareng, riigivalitsemine). Kuigi kõikide rahastatavate tegevuste juures on seoses nende teemadega loodud või määratud seoste puudumine, ei ole need teemad valdavalt projektivaliku aluseks ega eraldi tähelepanu all. Kas ja kuidas on Rahandusministeeriumil plaanis nendele teemadele suurema tähelepanu toomine?

Maari Helilaid: Keskelt ei ole kehtestatud, et läbivad teemad oleksid projektidele kuidagi kohustuslikud. Ei ole ka reeglit, et projekt peab vastama vähemalt ühele läbivale teemale. See ei ole alati võimalik. Kõik projektid, millel on puutumus läbiva teemaga, märgivad selle taotluse esitamisel ära. Oleme omalt poolt selgitanud puutumust. Võib mõelda meetmete tasandil, et teatud meetmetes võiks see kohustuslik element olla või siis näiteks selle eest anda hindamisel lisapunkte. Projekti lõpus peaks olema ka selgitatud, milline see panus on olnud. Uue perioodi puhul on arutelud ees, aga kindlasti tuleks mõelda, kas selliseid läbivaid teemasid on mõistlik rakenduskavasse kirjutada. Üldjoontes on väga hea, kui Eesti seab teatud prioriteedid, millele soovime arenguhüpet suunata.

Garri Raagmaa: Täienduseks Renaldo Mändmetsa eelmisele küsimusele - viies samm, mis aitaks regionaalset erisust Tallinn/Tartu ja ülejäänud piirkondade vahel vähendada, on regionaalne innovatsioonisüsteem. Väga heaks näiteks on Saaremaa väikelaevade klaster, kuhu on koondunud ca 30 ettevõtet. Laevhitajad on süsteemiga väga rahul ning palgatud on

ka oma teadustöötaja. Näiteid on ka Ida-Virumaalt laboriteenusega ja Lõuna-Eestist, kus puitmajade sektor on edukalt välisturgudele sisenenud. Eestil on ka endalt õppida.

Kaupo Reede: Tahtsin samuti edu näitena välja tuua Saaremaa väikelaeva klatri. Kui see algselt oli suunatud ekspordi tegevusele ja lihtsamale tootearendusele, siis nüüd on nad juba teaduse infrastruktuuri teekaardi projekt. Tegemist on ettevõtjate ja kohalike omavalitsuste initsiatiiviga ja seega väga märkimisväärne projekt.

Maari Helilaid: Rahandusministeerium tänab kõiki osalemast, järgneb lõuna ning väljasõit Lõuna-Eestisse objektidega tutvumiseks. Samuti täname kõiki paneliste.

Koosoleku lõpp.

(allkirjastatud digitaalselt)

Anu Altermann

Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)

Karin Reiska

Seirekomisjoni aseesimees